

door Guus Mahler

De Erfgoedcommissie heeft regelmatig overleg waarbij zowel urgente als minder urgente zaken worden opgepakt. Hieronder een opsomming van zaken waar de Erfgoedcommissie zich het afgelopen kwartaal mee bezig heeft gehouden.

Stage

We zijn verheugd te kunnen melden dat we een stagiair hebben kunnen aantrekken die zich gaat richten op de toekomst van het vuurtorenlicht in Nederland. Uit de sollicitaties is een zeer geschikte kandidaat naar voren gekomen: Anna Louwerse. In het gesprek met een afvaardiging van de Erfgoedcommissie bleek dat ze zich grondig had voorbereid en dat ze door haar studie veel affiniteit met erfgoed en architectuurgeschiedenis heeft. Haar stage vindt plaats binnen het '13 Provinciën Project 2021' van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE), waarvoor vrijwilligers en studenten worden opgeroepen om maritieme verhalen naar boven te halen. Voor ons staat de vraag centraal wat de toekomst van het vuurtorenlicht in Nederland is en of er mogelijkheden zijn voor het gebruik van facultatieve lichten. De RCE heeft hiervoor een subsidie toegekend aan de vereniging. De onderzoeksresultaten worden gepresenteerd op het 'Symposium voor Vrijwilligers in de Onderwaterarcheologie 2021'. Afgeronde rapportages en/of artikelen worden door de RCE gebundeld en uitgegeven. Gertjan de Boer zal optreden als stagebegeleider. Wij wensen Anna veel succes en we zijn zeer benieuwd naar de resultaten van haar onderzoek!

Westerschouwen

In de media verscheen een bericht over een initiatief van omwonenden om de vuurtoren van Westerschouwen te kopen. Een bijzonder initiatief dat wij op de voet zullen volgen. Het is het sluitstuk van een turbulent jaar waarin deze vuurtoren zelfs het landelijke nieuws haalde met een discussie rondom de roodwitte spiraal. Naar aanleiding van een kleurhistorisch onderzoek was Rijkswaterstaat voornemens om de toren te voorzien van een oxiderode spiraal maar uiteindelijk is hiervan afgezien. De werkzaamheden zijn inmiddels afgerond en de toren staat weer te stralen in de vertrouwde rode en witte kleur.

Zeughoek

De gemeente Hollands Kroon is bezig met het inventariseren van objecten voor de gemeentelijke monumentenlijst. Naar aanleiding hiervan heeft de gemeente gevraagd of de vuurtorenvereniging een 'redengevende beschrijving' op zou kunnen stellen van de lichtopstand Zeughoek. Dit is een omschrijving van diverse waarden van het bouwwerk. Deze vormt de basis voor de aanwijzing als monument. De Erfgoedcommissie is ingegaan op dit verzoek

en heeft inmiddels een beschrijving opgeleverd, voorzien van beeldmateriaal dat de levensloop van deze bijzondere lichtopstand en de voorganger toont.

Kaapduinen en Zoutelande

De Erfgoedcommissie heeft onlangs een redengevende beschrijving van de lichtopstanden van zowel Kaapduinen en Zoutelande als de lichtwachterswoning in Dishoek opgesteld en naar de gemeente Veere gestuurd. Er verschenen artikelen in de Provinciale Zeeuwse Courant (PZC) en ook Omroep Zeeland besteedde aandacht aan het onderwerp. Bovendien heeft onze voorzitter Johan Bol in een radio-interview ons initiatief uitgebreid toegelicht. Dit interview is op onze website terug te luisteren. De Erfgoedcommissie maakte zicht korte tijd zorgen over de optieken in de torentjes van Kaapduinen omdat deze vervangen zouden zijn door ledarmaturen. Navraag leerde dat niet de optiek, maar de lichtbron vervangen is door ledverlichting. Een ontwikkeling met behoud van de bestaande Fresnel-optiek die wij erg toejuichen.

Noordwijk

Via de stichting Kurt Carlsen uit Noordwijk, de beherende organisatie van de vuurtoren aldaar, bereikte ons het bericht dat de vuurtoren deze zomer zou worden uitgerust met ledverlichting. Omdat niet precies duidelijk was wat hier ging veranderen hebben we contact opgenomen met de stichting en die heeft uitgelegd dat de huidige lichtbron vervangen wordt door een ledlamp die in de bestaande Fresneloptiek wordt geplaatst. In augustus j.l. is dit gerealiseerd. Wederom een succesnummer dus, waarvan wij hopen dat de ervaringen positief zullen zijn en een voorbeeld voor andere vuurtorens.

Vlissingen

Eind vorig jaar zijn in de gemeenteraad van Vlissingen vragen gesteld over de onderhoudstoestand van de lichtopstand op het Keizersbolwerk, omdat deze ernstig te wensen over zou laten. In antwoord daarop heeft Rijkswaterstaat laten weten dat de lichtopstand dit jaar tijdelijk wordt verwijderd om grondig op te kunnen knappen. Het sectorlicht heeft geen nautisch nut meer en naar alle waarschijnlijkheid zal vanaf de toren straks een vast rood licht worden getoond. De Erfgoedcommissie heeft gepleit voor het terugplaatsen van de Fresneloptiek die tot voor enkele jaren terug dienstdeed op de toren, voorafgaand aan de plaatsing van een ledarmatuur. Technische aanpassingen in het kader van verduurzaming volgen wij nauwgezet, omdat dergelijke aanpassingen in het verleden hebben geleid tot het verwijderen van waardevolle en bijzondere Fresneloptieken.

Hellevoetsluis

Nog maar kortgeleden verschenen in de media berichten over het opknappen van de vuurtoren van Hellevoetsluis. Al meerdere malen hadden betrokken inwoners hun zorgen geuit over de staat van het schilderwerk van deze toren. In augustus was de klus alweer geklaard.

Cordouan en Cap de la Hague

Goed nieuws uit Frankrijk! De vuurtoren van Cordouan is onlangs toegevoegd aan de Werelderfgoedlijst van UNESCO. In het zomernummer 2021 van de Vuurboet kondigde Kees van Hamersveld deze verwachte erkenning al aan. De vuurtoren van Cordouan is om diverse redenen bijzonder te noemen. Zo is er in deze op een zandbank gelegen vuurtoren een kapel ingericht en werden op deze vuurtoren in het verleden nieuwe ontwikkelingen op het gebied van de kustverlichting uitgetoond. Een rol die in Nederland vaak was weggelegd voor de Brandaris. De Herculestoren in A Coruña in Spanje, de oudste nog werkende vuurtoren, staat al enkele jaren op de Werelderfgoedlijst.

Lemmer

Onlangs bereikte ons vanuit Lemmer het bericht dat het havenlicht op de kop van de havendam, ook wel bekend onder de naam 'Eintsje fan 'e dam' en onlangs nog in oude luister hersteld, is voorgedragen als gemeentelijk monument. Dit initiatief bevindt zich nog in de besluitvormingsfase maar de verwachting is dat deze status ook verleend zal gaan worden. Daarnaast is er een initiatief om een replica op te richten van het havenlicht dat bij de sluisen heeft gestaan. In Lemmer is er, getuige al deze initiatieven, veel aan gelegen om hun maritieme verleden levend te houden.

Oostende

In Oostende is het havenlicht van het Westerstaketsel geheel gerenoveerd. Inmiddels staat dit havenlicht, dat geen nautische functie meer heeft, weer op zijn vertrouwde plek. De functie van het havenlicht is komen te vervallen met de aanleg van twee nieuwe strekdammen waarop inmiddels twee nieuwe moderne havenlichten zijn geplaatst. In het oude havenlicht zat tot voor de renovatie nog een Fresnellens van de vierde grootte. Hoewel deze optiek wel behouden blijft, zal deze niet meer teruggeplaatst worden in het havenlicht. Wel is het de bedoeling om een decoratief licht in de toren te laten branden.

Lichteiland Goeree

Naar aanleiding van het doven van het vuurtorenlicht op lichteiland Goeree hebben we contact gezocht met de gemeente Goeree-Overflakkee. Zij zijn bezig met een inventarisatie van erfgoed uit de jaren 1940-1990. Heemschut is gevraagd om hiervoor objecten aan te dragen. Gertjan de Boer, die ook voor Heemschut actief is, heeft deze inventarisatie bij de Erfgoedcommissie onder de aandacht gebracht. Zo zou een verplaatsing van het platform naar of nabij de vaste wal in de ogen van de Erfgoedcommissie tot de oplossingen behoren. Hetzelfde is gebeurd met het REM-eiland (een zendstation voor televisieuitzendingen) dat tegenwoordig een tweede leven heeft als horecagelegenheid in de Amsterdamse Houthaven. De ideeën zijn bij de verantwoordelijke ambtenaar ter inspiratie neergelegd.

Anna Louwerse stelt zich voor

De komende vier maanden ga ik een stage uitvoeren bij de Nederlandse Vuurtoren Vereniging. Graag stel ik mij even voor. Ik ben Anna Louwerse en vierdejaars student Taal- en Cultuurstudies (TCS) aan de Universiteit Utrecht. Mijn specialisatie is Architectuurgeschiedenis, Erfgoed, Moderne Kunst en Stadsgeografie. Met deze onderzoeksstage rond ik de bachelorfase van mijn studie af.

Tijdens mijn studie heb ik meerdere colleges gevolgd over het omgaan met gebouwd erfgoed en de herbesteding van o.a. industrieel erfgoed. Mijn interesses in fotografie en maritiem erfgoed heb ik kunnen vormgeven in mijn scriptie 'Van Brienenoordbrug als K/kunstwerk: een fotografische receptie'. Bij het zoeken naar een stage kwam ik de stagevacature tegen van de Nederlandse Vuurtoren Vereniging, die mij aansprak.

Met deze stage wil ik een bijdrage leveren aan de bewustwording en het behoud van vuurtorens en de kenmerkende lichtbundels vanwege hun cultuurhistorische waarden. Naar mijn mening is maritiem erfgoed een belangrijk onderdeel in de Nederlandse geschiedenis. De vereniging veronderstelt dat er mogelijkheden zijn voor 'facultatieve lichten'. Dit zijn lichtbundels zonder nautisch nut. Hierdoor zou het immaterieel erfgoed van de lichten kunnen worden behouden en de kansen worden vergroot tot het behoud van de vuurtoren. Ik wil achterhalen of Rijkswaterstaat intern een visie heeft ontwikkeld over vuurtorens en hun kenmerkende lichtbundels. Daarvoor ga ik een vergelijkend onderzoek doen naar de mogelijkheden in andere landen (België, Duitsland en Groot-Brittannië). Deze inventarisatie kan worden gebruikt voor de situatie in Nederland. De verkregen kennis moet de basis zijn voor de argumentatie voor het overleg met Rijkswaterstaat en de Kustwacht. Uiteindelijk moet dit leiden tot een gedeelde toekomstvisie over het behoud van de vuurtorens en de lichtbundels.

De vuurtoren is een vaak gefotografeerd object dat in de geschiedenis van mensen (vakanties e.d.) terugkomt. Met het verdwijnen van de vuurtorens gaat ook een deel van de sociale geschiedenis van de Nederlander verloren. Vanuit deze invalshoek wil ik nagaan of er meer mogelijkheden zijn om de vuurtorens voor latere generaties te behouden. Kortom, de komende maanden ga ik veel tijd besteden aan het doen van onderzoek naar vuurtorens. Met plezier start ik met deze onderzoeksstage!